

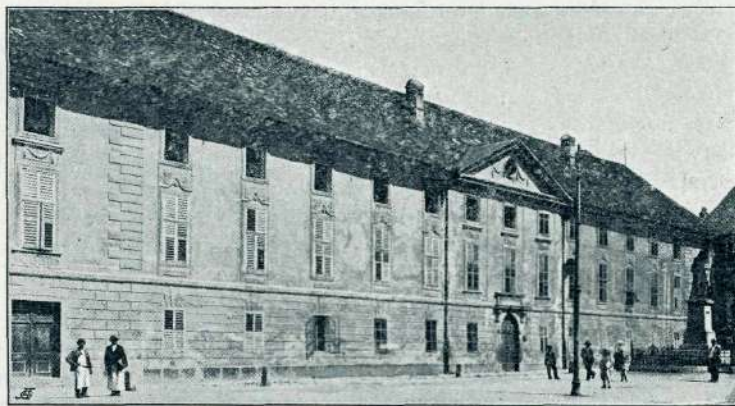
ljublanskega liceja, ki je imel še modroslovni in kirurški oddelek. Za francoske okupacije (1809 do 1814) so bila bogoslovna predavanja v semenišču, poslej zopet v licejskem poslopju. Francozi so ustanovili v Ljubljani centralno visoko šolo za ilirske pokrajine. Poleg bogoslovne fakultete je bila še modroslovna, pravoslovna in zdravniška. L. 1848 je učni red za srednje šole odpravil licej. Na mesto dveh modroslovnih razredov sta prišla 7. in 8. razred. Zdravniški oddelek so opustili. L. 1852. so ustanovili realko in jo namestili v licejskem poslopju. Radi tega so se umaknila bogoslovna predavanja v semenišče. Realka je ondi ostala do l. 1874. Moško učiteljske z vadnico je imelo tudi v tem poslopju svojo streho, dokler se ni preselilo v svojo hišo. Gostovala sta v tem poslopju tudi deželni muzej in prav do zadnjega časa licejska knjižnica.

Potres je močno razrahljal staro zidovje. Želeti je bilo, da se gimnazija premesti v boljše prostore. Zgodilo se je to jeseni 1899. Ko so tudi licejsko

cerkev so bržkone sezidali briksenski škofje, ki so imeli tu svojo pristavo. Kraj se imenuje še sedaj „Na pristavi“. Vešča roka je freske odkrila. Slike ob stenah predokujejo apostole. Pod vsakim apostolom je zapisano z gotskimi črkami njegovo ime in dostavljen po en člen apostolske vere. Poleg teh slik so še druge, predstavljajoče razne svetnike, n. pr. sv. Ožbolta, sv. Lucijo itd. Na notranji strani slavoloka je na vrhu Odršenik z Marijo in sv. Janezom, ob straneh pa vojskujoča, trpeča in zmagovalna cerkev. Po obliki soditi so slike iz dobe okoli l. 1500.

Društvo za krščansko umetnost je v obdobju seji 4. decembra 1902 presojevalo osnutek za pokopališko kapelico v Gradu. — Župnemu uradu v Sori se na vprašanje nasvetuje, da proda Mencingerjevo sliko sv. Štefana, ker je več rabiti ne more, toda le kaki cerkvi v domači škofiji — Za pokopališko kapelico v Selcih se nasvetuje mala izprememba v načrtu — Načrt za novo cerkev v Polšniku, ki se namerava svojedobno zidati, se je sicer pre-

sojal, a odbor ni mogel končne sodbe izreči, ker potrebuje še nekaj pojasnil. — Naposled je bil še razgovor o notranji upravi društva samega, o prihodnjem občnem zboru itd. — Darovali so škofijskemu muzeju p. n. gg. prelat Janez Rozman bandersko sliko svetega Jakoba (Langus), c. kr. ravnatelj Ivan Šubic oltarno sliko najdenja sv. Križa, župnik V. Vondrášek bandersko sliko sv. Jožefa itd. iz l. 1769., kipar Andrej Rovšek več fotografij svojih del, dr. Jožef Mantuani prtič z vtisnjenimi rokoko-okraski, župnik Kocijančič prt z uvezenimi cvetkami. — Župnik Ivan Vrhovnik je prepustil društvu v

Staro, zdaj porušeno licejsko poslopje v Ljubljani.

knjižnico prenesli, so začeli jeseni 1902 podirati staro zgradbo.

Mislili smo, da se bo dvignilo na tem prostoru poslopje II. c. kr. gimnazije, a vse kaže, da bo tu zrastle tržnica. Čudno: Kjer je prej žuborel vir modrosti, tu se bodo poslej prodajale zeljnate glave! Vodnik pa si bo mislil, kako hrbet onemu mestu, „kjer delal je za narod svoj“: Sic transit gloria mundi!

V. S.

Virtuoz na klavirju g. Anton Foerster je z velikim uspehom koncertiral prošli mesec v raznih nemških mestih, v Pragi in na Dunaju.

Stare freske v Žirovnici na Gorenjskem. Nedavno so pričeli popravljati cerkvico v Žirovnici. Ob tej priliki so naleteli pod dvojnim beležem v prezbitoriju na stare gotiške freske. Presbitorij je sezidan v visokogotskem zlogu. V dveh sklepnikih se združuje po sedem oziroma šest kamenitih reber. Okna so bila prej šilasta, a so sedaj pravokotna. To

shranitev sliko Brezmadežne iz trnovske cerkve, ki pa ostane last dotične cerkve. Slika je zanimiva, ker je bila prvotno Mencingerjeva (iz l. 1736.), predstavljajoča bržkone dva angela, ki molita sladko Ime Jezusovo. Pozneje je drug slikar, najbrže P. Künl, mesto presvetega Imena naslikal Marijo, angela pa sta ostala neizpremenjena. Zato moramo sliko sedaj razlagati tako, da se angela molče in čudeč klanjata Brezmadežni.

Ruska predavanja v Ljubljani. V „Ruskem kružku“ je dvakrat predaval g. dr. Šercl, vsučiliški profesor v pokoju, o ruskih razmerah. G. profesor se je v Ljubljani v najkrajšem času priučil popolnoma slovenskemu jeziku. V „kružku“ je predaval v ruščini.

„Staroslovenska akademija.“ To važno cerkveno-znanstveno društvo, o katerega snovanju smo že poročali (glej „Dom in Svet“ 1902, str. 319.), je imelo svoj prvi občni zbor dne 18. nov. v biskup-

skem dvorcu na otoku Krku. Ustanovitelj, prevzvišeni biskup dr. Anton Mahnič, je v obširnejšem govoru očrtal namen „Staroslovenske akademije“. Čuvala bo privilegij staroslovenskega bogoslužja, zbirala staroslovenske književne ostanke ter za to zbirko preiskrbel posebne prostore. Priredila bo tudi tiskarno za tiskanje glagoljskih knjig. Hkrati se bo v njej gojilo staroslovensko pevanje. — V odbor so bili izvoljeni: Dr. Franjo Volarič, generalni vikar in kanonik stolne cerkve krške, za predsednika; dr. Mate Vitezić, za podpredsednika; odborniki so: monsignor Zamlić, župnik v Volovskem, dr. Stanko Dujmović, predstojnik krškega samostana, doktor Josip Weiss, kanonik Oršić in Kirin Kleme Bonifačić, biskupski tajnik.

Stara slovanska imena. V neki poljski listini iz l. 1136., katero je popisal S. Zakrzewski, upravitelj krakovske znanstvene akademije, se nahajajo sledeča stara slovanska imena: Budislav, Bogumil, Tešimisel, Dobromisel, Dragomisel, Nemir, Nezamisel, Ninomisel, Siroslav, Snovid, Stojignev, Sulirad, Sulimisel, Sulislav, Tugomir, Trebimisel, Unemisel, Unevit, Vsemir, Vsemil, Dal, Dalibor, God, Godislav, Sul, Vratislav, Vrat, Vratek, Vlastibor, Vlast, Vlastek, Rast, Rastislav, Ljutislav, Vladislav, Vlad, Držislav, Pestislav, Piast, Gnjev, Gnjevomir, Sob, Sobjeslav, Sobov, Čeh, Čestoh, Hotislav, Hotan, Mestislav, Mest, Bratislav, Sestroh, Sestrislav, Očeslav, Vojan, Vojeslav, Bojan, Bojeslav. Ta imena so dobivala seveda pri raznih slovanskih plemenih različne oblike in končnice. Lepa izbira za naše — mlade pesnike!

Srbsko časopisje. Zdaj izhaja v Srbiji skupaj 81 časopisov (v Belgradu 70, v drugih, krajih 11). Izmed belgradskih listov jih je 27 političnih, 5 pedagoških in vzgojevalnih, 6 literarnih, 5 šaljivih, 4 vojaški, 4 poljedelsko-gospodarski, 3 rešujejo žensko vprašanje, 3 so cerkveni, po dva sta medicinska, sportna, društvena, kriminalna; po en list je pravosloven, finančni, obrten, trgovski, tiskarski in samo inseraten. Povprek se tiska vsakega lista 2000 izvodov. Pri zadnjem sestanku so srbski časnikarji priredili v Belgradu razstavo svojih listov.

O muslimanski kulturi v Bosni je predaval v krakovskem „Słowiańskim klubu“ prof. dr. Maryan Zdziechowski. Trije kulturni svetovi si podajajo roke v Bosni: hrvaško-katoliški, srbsko-bizantski in turško-islamski. Odkar je Avstrija segla v Bosno, je prisiljen islamski element, da izkuša napredovati vzporedno z zastopniki zapadne kulture. Vpliv zapada se kaže posebno v islamskem slovstvu, katero izraža odpor proti zastarelim izročilom turške prošlosti in proti odrevenelim verskim naporom mohamedanstva. Književniki mohamedanski, kateri pišejo v hrvaškem jeziku, so se izobraževali v modernem slovstvu, in zato je umljivo, da izražajo tudi moderne ideje in

izkušajo zblížati vzhodni in zapadni element. Te težnje se kažejo v spisih Edhema Mulabdića in Osmana Aziza, posebno pa v brošuri „Islam i kultura“, katero je spisal Osman Hadžić. Ta je nasprotnik krščanstva, a rad bi povzdignil islam do tolike kulturne višine, da bi mogel obstati poleg krščanstva. Mohamedanski Hrvatje so oni člen, ki dela nekako vez med krščanstvom in islamom. Iz rodoljubja in navade goreče zagovarjajo svoj koran, a vendar so že otroci zapadne civilizacije.

„Pravoslavna Dalmacija.“ Knjigo tega imena je napisal pravoslavni episkop Milaš v Zadru. V listu „Échos d' Orient“ je napisal A. Ratel obširen članek na podlagi te knjige, v katerem pa zavrača krivično Milaševo stališče proti katoličanstvu.

Srbska zemlja. „Srbska kraljevska akademija“ v Belgradu izdaje jako lepo in veliko delo: „Srbski etnografski zbornik“. Zdaj je na vrsti srbska domovina z naslovom „Naselja srbskih zemalja“. Uredil je prvo knjigo tega velikega zbornika doktor J. Cvijić. Srbsko zemljo so si učenjaki razdelili med seboj, in vsak proučuje svoj del. In sicer ga popisujejo natančno v vseh ozirih, in za vsak okraj je izdelan natančen „Atlas“. Ta pa ne obsega le narodnih zemljevidov, ampak tudi fotografije ljudstva, krajev in posebno natančne podobe ljudskih zgradb z vsemi deli in gospodarskimi potrebščinami. To je v resnici strokovno domoznansko delo, in mi bi le želeli, da bi se podobno organizirali tudi naši slovenski učenjaki in nam podali tako delo o naši zemlji!

Narodna biblioteka v Belgradu je izdala drugo knjigo svojega „Kataloga“. Slovanske knjige so razdeljene na dva dela. V prvem delu so knjige, pisane v cirilici, v drugem delu pa knjige v latinici. V drugem delu je tudi nekaj slovenskih knjig. Čudili smo se, ko smo videli, da imajo zastopano v Belgradu slovensko slovstvo skoro samo v dōbi od l. 1860. do 1880., in še to s takimi knjigami, ki nikakor ne kažejo cele in prave podobe naše književnosti. Vidi se, da ni nihče sistematično nabavljal knjig za „Narodno biblioteko“, ampak da so prihajala slovenska izdanja tja le slučajno, najbrže po darilih. Želeli bi, da Srbi ta nedostatek popravijo in si nabavijo tudi najboljše nove slovenske knjige.

Srbska sodōbna književnost. V „Letopisu Matice Srpske“ objavlja Milan Nedeljković članke, v katerih odkrito našteva hibe sedanjih srbskih pisateljev. Njegova sodba je ta, da je srbska književnost zdaj v „periodi mediokritetâ“, da so vsi literati srednje vrednosti in se nobeden ne povzpneja do višine pravega talenta. Umevno je, da so se nekateri književniki čutili prizadete po tej obsodbi in srdito odgovarjajo Nedeljkoviću, kateri pa krepko vzdržuje svojo sodbo. Srbi imajo sicer mnogo leposlovnih listov, a pisatelj pogreša pri njih prave estetične razsodnosti. Ti listi premalo vzgajajo in se ne znajo iznebiti ne-